

Ortografia

pisownia „ó”

1. gdy wymienia się na **o**, **e**, **a** (dwór – dwory, siódmy – siedem, wrócić- wracać),
2. w zakończeniach:
 - - ów - Kraków, chłopców,
 - - ówka - złotówka, końcówka,
 - - ówna - leśniczówka,
 - wyjątki - skuwka, zasuwka, wsuwka,
3. na początku niewielu wyrazów – ósmy, ósemka, ówdzie, ówczesny, ów,
4. nie występuje na końcu wyrazów,
5. Zapamiętaj: córka, ogórek, włóczka, chór, próba, skóra, sójka, król, góra, wiewiórka, wróbel, źródło, córka.

pisownia „u”

1. na końcu wyrazów (światu, telefonu),
2. na początku rzeczowników i czasowników (umowa),
3. piszemy w zakończeniach
 - - un - opiekun
 - - unek - rachunek
 - - unka - opiekunka
 - - uchna - córuchna
 - - utki - milutki,
 - - uszka - pieluszka
 - - uszek - staruszek.
 - - uch - leniuch
 - - ula - babula
 - - ulka - brzydula
 - - ulec - budulec
 - - us - dzikus
4. piszemy w zakończeniach wyrazów:
 - - uje - rysuje, buduję,
 - - ujesz - rysujesz, budujesz
 - - uję - rysuję („uje” nigdy się nie kreskuje).
5. piszemy w większości wyrazów w języku polskim,
6. pamiętaj: skuwka, zasuwka

pisownia „rz”

1. gdy wymienia się na **r** (starzec – stary),
2. w zakończeniach wyrazów rodzaju męskiego:
 - - **arz** - piekarz
 - - **erz** - rycerz
 - - **mierz** - kątomierz
 - - **mistrz** - zegarmistrz
3. piszemy po spółgłoskach:
 - **p** - brzuch
 - **b** - przyroda
 - **t** - trzymać
 - **d** - drzewo
 - **k** - krzew
 - **g** - grzbiet
 - **ch** - chrzan
 - **j** - spojrzeć
 - **w** - wrzenie

4. Wyjątki:

- kształt, pszczoła, pszenica, Pszczyna, wszystko, zawsze,
- garaż, pejzaż, jeź, bandaż, papież,
- warzywa, rzepa, rzodkiewka, poprzeczka, rzodkiewka, rzucać, tarzać, uderzać, wierzyć, korzystać, kojarzyć, rząd, urząd, porządek, zarząd, rządzić.

pisownia „ż”

1. gdy wymienia się na **g, dz, h, z, ź, s**,
 - odważny - odwaga
 - mosiężny - mosiądz
 - drużyna - duch
 - mrożony - mróz
 - zakażenie - zakaźny
 - niżej - nisko
2. niekiedy w zakończeniach (rzeczowniki rodzaju żeńskiego),
 - - **aż** – reportaż (rzeczownik rodzaju męskiego obcego pochodzenia),
 - - **eż** – młodzież,
3. po literach **l, ł, r, n** - lżejszy, małżeństwo, oskarżenie.

pisownia „ch”

1. piszemy kiedy wymienia się na **sz** (muchy - musze, ucho- uszy, blacha – blaszka),
2. zawsze na końcu wyrazów słuch, mech (wyjątek **druh**),
3. po literze **s** – schronisko, schyłek, schlebiać,
4. w większości wyrazów, gdy na nic się nie wymienia (chmura, chwalić, chryпка, chusta, chwila, wachlarz).

pisownia „h”

1. piszemy wtedy, gdy wymienia się na **g, ź, z, dz**,
 - wahać - waga,
 - druh - drużyna,
 - błahy - błazen,
 - wataha - watahdze.
2. pamiętaj: bohater, haftować, hak, hamulec, Hania, hejnał, hełm, herb, historia, hodowla, honor, horyzont, hotel, huk, humor, huragan, huścić, huta,. Hymn,
3. w czasownikach po literze **-z** (zharmonizować) - reguła nie dotyczy czasowników rozpoczynających się sylabą **-roz**, które zapisuje się podobnie jak wyrazy bez tej części (rozchorować się – chorować).

pisownia wyrazów wielką i małą literą

1. imiona własne ludzi, zwierząt, drzew, np. Jan Nowak, Reks, Krasula, Bartek (drzewo),
2. przydomki, pseudonimy, pseudonimy, przezwiska, nazwy postaci literackich, np. Kazimierz Wielki, Janko Muzykant, „Rudy”;
3. nazwy świat i okresów świątecznych, np. Nowy Rok, Dzień Matki, Wielkanoc, Boże Narodzenie;
4. nazwy gwiazd, planet i konstelacji, np. Mars, Wenus, Droga Mleczna;

Małą literą piszemy:

1. przymiotniki utworzone od nazw kontynentów państw, krain, regionów, miast, np. afrykański, polski, czarnomorski, skandynawski, wrocławski, słowiański;
2. nazwy mieszkańców miast, wsi, dzielnic, osiedli, np. gdańszczanin, dąbianin ale uwaga patrz pisownia wielką literą pkt 6,

Pisownia „nie” z różnymi częściami mowy

NIE – piszemy łącznie

1. z rzeczownikami (nieporządek, niewygodna, nieprzyjaciel),
Uwaga: nie Polak, ale Włoch, nie chrześcijanin, ale muzułmanin,
 2. z przymiotnikami w stopniu równym, np. nieładny,
 3. z przysłówkami utworzonymi od przymiotników, np. nieładnie, nieźle,
- Zapamiętaj:
niejeden (wielu), niewiele (trochę), niektóry (nie każdy) niekiedy (czasem), nieraz (często),
ale, nie raz a dwa, na raz, na przykład,
niezbyt, niedowidzieć, niepokoić, niedomagać, niecierpliwość, niecierpliwić, nienawidzić,
niewolić, niepodobna, naprawdę, naprzeciw,

NIE – piszemy osobno

1. z wszystkimi formami czasownika, nie chcę, nie ma, nie pisaliśmy,
2. z przysłówkami nie utworzonymi od przymiotników, np. nie tylko, nie bardzo, nie zawsze,
wyjątki: niebawem, nieraz, niezbyt.

Interpunkcja

Zdania oznajmujące kończymy zazwyczaj kropką.

Zadania pytające kończymy pytajnikiem.

W zakończeniach zdań rozkazujących stawiamy wykrzyknik. Zamiast niego można użyć również kropki – zawarte w zdaniu polecenie staje się propozycją, zachętą.

Cudzysłów i kursywa – znakiem interpunkcyjnym, którego używamy przy zapisywaniu tytułów książek, filmów i dzieł sztuki jest cudzysłów. Stosujemy go także, kiedy w naszej wypowiedzi przytaczamy słowo w słowo to, co napisała inna osoba. Jest to wówczas cytat. Cudzysłów składa się ze znaku otwierającego i zamykającego.

Powieść „Bracia Lwie Serce” napisała

Uwaga!

Mówimy: **w cudzysłowie**, a nie ~~eudzysłowiu~~

Kiedy używamy komputera, tytuły lub cytaty możemy zapisać pochyłą czcionką, czyli kursywą?

Nie stosujemy wówczas cudzysłowu.

Powieść *Bracia Lwie Serce* napisała

Przecinek

Przecinek stawiamy zawsze przed spójnikami: **że, aby, żeby, gdyż, bo, chociaż, zatem, ponieważ, jeżeli, lecz, czyli, ale, więc dlatego.**

Przed spójnikami: **i, oraz, lub, albo, bądź, ani, ni, czy** najczęściej nie stawia się przecinka.

Wyjątkiem są sytuacje, gdy w zdaniu spójnik powtarza się po raz drugi i kolejny. Stawiamy wówczas przecinek po powtórzonym spójniku i kolejnym

Okazało się, że i królewna, i krasnale lubią muzykę.

Przecinek w zdaniu pojedynczym

Przecinek stawiamy

- pomiędzy wyrazami, które odpowiadają na to samo pytanie. Najczęściej są to wyliczenia (Po długim, upalnym marszu dotarliśmy do celu),
- przed spójnikami, **ale, lecz, bo, więc** (w znaczeniu przeciwstawnym).
Pojdę do kina wkrótce, ale nie dzisiaj.

Przecinka nie stawiamy:

- pomiędzy wyrazami, które odpowiadają na różne pytania,
Popłamiłaś **swoją nową** sukienkę
- przed wyrazami: **i, oraz, albo, bądź, lub, czy, ani, ni,**
- jeśli równorzędne części zdania połączone są spójnikami **i, a** (w znaczeniu i), **oraz, lub, albo, ani, czy.**

Piotr lub Agata dostaną nagrodę.

Piotr lub Agata

Piotr i Agata.....

Przecinek w zdaniu złożonym

W zdaniu złożonym podrzędnie zawsze oddzielamy przecinkiem zdanie podrzędne od nadrzędnego

Padał deszcz, uciekaliśmy do domu.

W zdaniu złożonym współrzędnie nie stawiamy przecinka przed spójnikami: **i, oraz, lub, albo, bądź, ani, ni** – jeśli się nie powtarzają.

Przecinek natomiast stawiamy przed spójnikami: **ale, lecz, jednak, zaś, natomiast, a, więc.**